

УДК 373.3.015.311:159.942

DOI <https://doi.org/10.32782/2412-9208-2025-3-382-391>

MODERN APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF PRIMARY SCHOOL LEARNERS' EMOTIONAL INTELLIGENCE

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ЩОДО РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Lada CHEMONINA,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the
Department of Primary Education,
Berdyansk State Pedagogical
University
55A, Universytetska Str., Zaporizhia,
69011, Ukraine

Лада ЧЕМОНИНА,

кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри початкової
освіти,
Бердянський державний
педагогічний університет
вул. Університетська 55А,
м. Запоріжжя, 69011, Україна

ladachemonina@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-2599-4393>

ABSTRACT

The article examines the current issue of developing emotional intelligence among primary school students within the context of the modern educational environment. It emphasizes that the formation of emotional competence is an important component of the personal development of younger pupils and a key factor in their psychological well-being, adaptation to the educational process, and effective socialization. The purpose of the study is to analyze and generalize contemporary approaches to the development of emotional intelligence among students.

The methodological basis of the research is a combination of theoretical and empirical methods of scientific and pedagogical investigation. At the theoretical level, the analysis of domestic and foreign scientific sources on the problem of emotional intelligence made it possible to systematize scholarly approaches to its structure, functions, and pedagogical ways of development in early school age. At the empirical level the peculiarities of emotional intelligence manifestation among primary school students were identified, and effective forms and methods for its development in primary school practice were determined.

Particular attention is paid to the use of emotionally safe educational environment technologies, including the introduction of reflective exercises, emotion-oriented games, methods of empathetic listening, and various techniques applied at different stages of the school day for primary students. It is emphasized that the development of emotional intelligence contributes to the formation of self-regulation skills, awareness of one's own emotions, understanding of others' feelings, the development of communication abilities, and a positive attitude toward learning.

The results of the study indicate that the purposeful work of the teacher aimed at developing children's emotional intelligence positively influences the psychological climate in the classroom, increases students' motivation, reduces conflict levels,

and promotes the formation of a harmonious personality of the younger schoolchild. It is concluded that the systematic implementation of pedagogical strategies for emotional development is a necessary condition for high-quality primary education and a guarantee of the emotional well-being of learners.

Key words: *emotional intelligence, educational process, well-being, primary school student, reflection.*

Вступ. Емоційний стан сучасної людини тісно пов'язаний з її життєдіяльністю. Великий потік новин, швидкий темп і цифровізація життя, стреси через нестабільність і війну, що триває понад три роки, викликають негативні емоції в українців різних поколінь. Саме тому одним із важливих акцентів сучасної системи шкільної освіти є розвиток емоційного інтелекту здобувачів освіти, зокрема учнів 1–4 класів.

Актуальність формування емоційного інтелекту у здобувачів початкової освіти зумовлена потребою адаптації освітнього процесу до викликів сучасності. На відміну від традиційного підходу, що акцентував увагу виключно на когнітивному розвитку, у концепції «Нова українська школа» наголошено, що дитина має розвиватися цілісно, а емоційна сфера є саме тим фундаментом, що забезпечує її успішне навчання, соціалізацію та психологічне благополуччя.

Наявність емоційного інтелекту в зазначеного вище контингенту дітей зумовлює інтеграцію нейробіологічного, психологічного та соціального аспектів розвитку молодшого школяра. Отже, наявність в освітньому процесі емоційного складника створює оптимальні умови для формування успішної, психологічно здорової, стійкої та соціально компетентної особистості, яка володіє здатністю навчатись упродовж усього життя, а також здійснювати ефективну діяльність в сучасному суспільстві.

Дефініція «емоційний інтелект» отримала популярність у 90-ті роки минулого століття. Наразі вона є ключовим компонентом сучасної педагогічної науки. Ми погоджуємося з думкою зарубіжних (Д. Гоулман, Дж. Дурлак, Д. Карузо, Дж. Мейер, П. Саловей та ін.) і українських (Н. Буркало, І. Матійків, Е. Носенко, О. Огієнко, та ін.) дослідників, які справедливо зауважують, що емоційний інтелект набуває особливого значення в контексті початкової освіти. Названі вчені одностайні у своїх позиціях: саме у віці 6–10 років відбувається формування соціальних компетентностей, саморегуляції та особистісного зростання. Проте, не зважаючи на достатньо велику кількість наукових доробок, досі залишається малодослідженим питання щодо формування емоційного інтелекту здобувачів початкової освіти.

Метою статті є аналіз і узагальнення сучасних підходів щодо розвитку емоційного інтелекту учнів 1–4 класів.

Методи та методики дослідження. Для досягнення поставленої мети нами використано комплекс **методів науково-педагогічних досліджень**, а саме: *теоретичні*, що передбачали аналіз наукових джерел для визначення позицій провідних учених з обраної теми; *емпіричні* – бесіди, педагогічне спостереження, – з метою визначення доцільних підходів щодо розвитку емоційного інтелекту дітей названої вище вікової групи.

Результати дискусії. Сьогодні існує цілий ряд наукових праць зарубіжних і вітчизняних учених щодо сучасних тенденцій і підходів до розвитку емоційного інтелекту здобувачів початкової освіти.

Так, у працях західноєвропейських дослідників (Р. Вайсберг, Д. Гоулман, Дж. Дурлак, Д. Карузо, Дж. Мейер, П. Саловей та ін.) емоційний інтелект визначається як фундаментальна основа для освіти, що забезпечує успіх протягом життя. Саме таке визначення і покладено в основу нашого дослідження [8, 9, 10].

Нам імпонує позиція Д. Гоулмана, який у своїй праці «Емоційний інтелект» аргументував, що не тільки IQ, але й здатність керувати власними емоціями, розпізнавати почуття людей і мотивувати себе забезпечують успішність у навчанні. За переконанням вченого, емоційний інтелект має у своєму складі чотири компоненти, як-от: самосвідомість, самоконтроль, соціальне розуміння, управління стосунками [9].

Погляди Д. Гоулмана знайшли свій подальший розвиток у дослідженнях Д. Карузо, Дж. Мейєра та П. Саловея. На думку цих науковців, емоційний інтелект являє собою здатність сприймати, розуміти, використовувати та керувати емоціями [10].

Результати експерименту, проведеного Р. Вайсбергом, Дж. Дурлаком, Р. Тейлором та ін. [8], дозволили їм констатувати, що підвищити рівень успішності учнів, розвитку їхніх соціальних та емоційних компетенцій можливо за допомогою соціально-емоційного навчання, що являє собою процес розвитку умінь і навичок, необхідних для екологічної побудови стосунків із навколишнім світом і з самим собою, тобто, здатність дитини розпізнавати власні емоції та почуття інших; проявляти свій емоційний стан і керувати ним; розуміти, коли емоції є корисними, а коли шкодять; уміти регулювати соціальну поведінку [6; 8].

Проблема розвитку емоційного інтелекту знайшла відбиток і в дослідженнях провідних вітчизняних науковців. Так, Н. Буркало, Е. Носенко вважають емоційний інтелект дуже важливою інтегральною характеристикою особистості, що реалізується через здатність індивіда до ідентифікації та аналізу власних емоцій і емоцій оточуючих, а також до регулювання емоційного стану. Ця спроможність включає розпізнавання емоційного підтексту в комунікації, управління афектами для підвищення ефективності пізнавальної діяльності й усунення негативних

емоційних факторів, що перешкоджають продуктивній соціальній взаємодії та досягненню поставлених цілей [4]. Отже, емоційний інтелект – це інтегральна властивість особистості, яка сприяє її гармонійному розвитку, покращенню міжособистісної взаємодії, а також відкриває для особистості широкі можливості для самореалізації та розкриття свого потенціалу [1].

Не можна не погодитись із І. Матійків у тому, що здобувачі початкової освіти, в яких високий рівень емоційного інтелекту, переважно проявляють позитивні емоції, гарне самопочуття, мають позитивну спрямованість щодо самооцінки (задоволення власними успіхами в навчанні). Для них є характерними позитивне ставлення до себе, інших людей і навколишнього світу зокрема. Проте в дітей із низьким рівнем розвитку емоційного інтелекту наявні негативні емоції, вони вирізняються тривожністю, поганим самопочуттям і навіть негативним ставленням до оточуючих людей та до себе, що відображається в неадекватній самооцінці [3].

Отже, учитель має створити психологічно безпечне освітнє середовище для всіх учнів початкової школи. Сьогодні це є цілком можливим за умови імплементації в освітній процес стратегій соціально-емоційного навчання. У пропонованій публікації ми висвітлимо деякі з них, що доцільно використовувати під час щоденних рутин молодших школярів [2, 5, 6].

Загальновідомо, що однією з обов'язкових активностей у першому концентрі НУШ є ранкові зустрічі. Метою цього запланованого ранкового збору є формування соціально-емоційної компетентності в дітей молодшого шкільного віку, що зумовлює розвиток системи цінностей та установок і сприяє виробленню толерантної та емпатійної поведінки як у самих учнів, так і в педагогічних працівників. Ми переконані, що під час такої зустрічі доцільно запропонувати учням визначити свій емоційний стан, наприклад, за допомогою вправи «Шкала емоцій»: «Будь ласка, подивися на картки із зображеннями емоцій. Подумки оберти те зображення, яке відповідає твоєму емоційному стану зараз» [5].

Під час першого компоненту ранкової зустрічі – вітання – вважаємо за доцільне провести також вправу «Парашут», яка дозволить створити затишну емоційну атмосферу протягом усього дня. Для цього знадобиться парашут, зшитий із різнокольорових клінів тканини. Здобувачі початкової освіти разом з учителем мають поступово розгорнути парашут, струсити і покласти його на підлогу, а далі продовжити активність у такий спосіб: «Будь ласка, станьте у коло. Оберіть той клин парашуту, колір якого співпадає із вашим настроєм. Станьте на цей клин і розкажіть по черзі про свій настрій».

Згорнути парашут можна колективно зразу після цієї активності чи наприкінці навчального дня, струшуючи його для того, щоби всі негативні емоції зникли [7].

Вправа «Гавайська спідниця» виконує роль «розігріву» учнів початкових класів перед початком уроків і дає їм можливість краще пізнати один одного. Учитель готує колесо із запитаннями і пропонує таку активність: «Покрути колесо. Дай відповідь на запитання. Прокоментуй свою відповідь. 1. Які емоції тебе сьогодні наповнюють? 2. Щоб ти подарував (подарувала) сьогодні своєму другу (подрузі)? 3. Яку домашню тварину ти хотів (хотіла) би мати? 4. Що сьогодні тобі дарує радість? 5. Як ти відпочиваєш після важкого дня? 6. Як ти провів (провела)/хочеш провести вихідні? 7. Щоб ти побажав (побажала) своїм однокласникам? 8. Розкажи, чого ти сьогодні потребуєш?» [7].

Наступна активність дозволяє визначити палітру почуттів дітей на початку навчального дня. Учитель записує на дошці або фліпчарті різнокольоровою крейдою чи маркерами назви почуттів і пропонує виконати завдання поданої нижче вправи «Веселка самоцінування»: «Прочитай записані слова. Обери саме те слово, яке відповідає твоєму самопочуттю. Напиши лист веселці за поданим зразком, а саме: «Сьогодні я почувуюся _____, тому що _____. Одна річ, яка допоможе мені почуватися краще, це – _____» [2].

Якщо молодші школярі дуже занепокоєні та потребують спеціального вправління, на нашу думку, у пригоді стане вправа, яка має назву «Бульбашка дихання». Виконання подібних вправ сприяє підвищенню концентрації кисню у крові, що, у свою чергу, покращує оксигенацію тканин головного мозку. Техніка дихальних вправ, відома як «бульбашкове» дихання, спрямована на модуляцію активності автономної нервової системи. Вправу «Бульбашкове дихання» доцільно використовувати під час повітряних тривог, коли діти перебувають в укритті: «Зробіть плавний вдих носом, рахуючи до чотирьох. На мить затримайте повітря в легенях, після чого повільно та рівномірно видихніть його через рот, відлічуючи шість секунд. Повторюйте це дихальний цикл, концентруючись на власних відчуттях під час кожного вдиху та видиху» [7].

Ученими лабораторії з екологічних підходів до соціально-емоційного навчання Гарвардської вищої школи було розроблено цілий ряд ефективних вправ, спрямованих на розвиток емоційного інтелекту дітей і дорослих. Наведемо кілька прикладів, які допоможуть учителю початкових класів створити психологічно комфортну атмосферу в колективі учнів та їхніх батьків.

Так, вправа «Зорепад емоцій» передбачає виконання кожним учасником завдання: «Напиши один факт, який тебе засмучує і два факти, які роблять тебе щасливим». Основною ідеєю згаданої активності є

навчити учасників контролювати свої емоції, знаходити шляхи щодо виходу з негативних емоційних станів. Із цієї метою педагог пропонує дітям протягом хвилини заповнити два умовних контейнери – сумний і щасливий, – де, відповідно, записують ті факти, що їх засмучують або роблять щасливими, дозволяють відчути позитивні емоції радості, задоволення тощо. З метою візуалізації цього процесу в умовах дистанційного проведення цієї вправи рекомендуємо скористатися онлайн дошкою Padlet. Якщо спілкування відбувається в офлайн форматі, замість названої хмарної платформи доцільно використати справжні контейнери.

Подальшу взаємодію доцільно здійснювати через роботу учнів у командах. Здобувачі початкової освіти, враховуючи зроблені ними нотатки, мають заповнити третій (благополучний) контейнер у такий спосіб: створити і записати пари, обравши із сумного контейнера факт, що перегукується із почуттями членів команди, а із щасливого контейнера той, який допоможе подолати сумний факт і зробить їх радісними та щасливими. Учні в командах мають проаналізувати створені пари і вибрати саме ті, які, на їхню думку, є найбільш влучними. Педагог має запропонувати дітям озвучити твердження у такий спосіб: «Коли я сумую через, я можу ..., щоб почуватися краще». Запропонована активність покликана допомогти і школярам, і дорослим потурбуватися про себе, оскільки перебування у стані стресу чи емоційного занепаду негативно впливає на результати освітнього процесу [7].

Загальновідомо, що раціональний аналіз ситуації перед здійсненням дії є ключовим фактором ефективного прийняття рішень. Усвідомлене призупинення дозволяє суб'єкту уникнути імпульсивних реакцій, що сприяє розвитку здібностей до самоконтролю. Як наслідок, людина набуває здатності до цілеспрямованого управління обставинами й емоціями, замість того, щоб перебувати під їх прямим впливом. За нашим переконанням, наступна вправа «Зроби інакше» спрямована на формування названих вище здібностей. Її доцільно проводити для учнів 3 і 4 класів: «Прослухайте історію. Ви маєте бути уважними і коли почуєте певні слова або словосполучення, не показувати цю дію, а виконати іншу, про яку домовимося заздалегідь. Отже: якщо ви чуєте «барабани» чи «грати на барабанах», то показуєте, як граєте на гітарі; якщо почуєте «гітара» або «грати на гітарі», демонструєте, яка граєте на скрипці.

Історія

Діана та її друзі вчора ввечері грали на музичних інструментах. Діана співала, Дарина грала на гітарі, Дмитро грав на барабанах, а Данило – на фортепіано. Дмитро так завзято грав на барабанах, що розтрощив один із них, а уламок влучив у Даринину гітару і зламав її. Діана ж

заплющила очі і просто співала. Вона навіть не помітила, що барабани й гітара не грають!».

Наприкінці вправи доцільно провести опитування, як-от: «1. Що вам вдалося легко під час вправи? А що викликало труднощі? 2. Що вам допомагало досягти успіху в цій взаємодії? 3. Коли, на вашу думку, у школі чи поза її межами є важливим самоконтроль? 4. Що б ви хотіли додати до цієї взаємодії наступного разу?» [6].

З метою визначення, як змінився емоційний стан учнів після уроків, учитель має провести рефлексію. Так, загальновідомо, що люди, які культивують почуття вдячності, схильні відчувати більш інтенсивні позитивні емоції. Цей психологічний стан, у свою чергу, сприяє зниженню рівня стресу, що позитивно впливає на якість нічного відпочинку та сприяє підвищенню резистентності організму. Саме тому кожна дитина має навчитися приділяти вдячності кілька хвилин у день, що позитивно впливатиме на її емоційне та фізичне здоров'я.

Далі учитель пропонує розмістити «записки вдячності» на дошці (за умови дистанційного формату проведення активності доцільно використовувати інтерактивну онлайн-дошку Padlet). За необхідності педагог може зазначити: «Якщо комусь некомфортно ділитися «записками вдячності» на загал, ви можете надіслати або віддати їх відповідним людям особисто».

Після того, як молодші школярі виконали завдання, педагог пропонує їм продовжити взаємодію через відповіді на запитання, як-от: «За що ви зазвичай дякуєте своїм друзям, однокласникам, рідним? 2. У який спосіб ви виражаєте свою вдячність? 3. За що можуть бути вдячні вам ваші друзі, однокласники, рідні? 4. Кому ще ви можете подякувати сьогодні?» [6].

Відрефлексувати стосовно подій конкретного дня здобувачі початкової освіти можуть у процесі виконання різноманітних вправ. Можна знову використати шкалу емоцій чи запропонувати кожному учневі намалювати смайлик, що відповідає настрою наприкінці навчального дня. Важливу роль на цьому етапі відіграють розповіді дітей про себе та події поточного дня. Для зручності учитель може скласти невеликий опитувальник, як-от вправа «Розкажи»: «1. Розкажи, що тобі подобається? Що тебе цікавить? 2. Який один висновок ти можеш зробити сьогодні? 3. Що би ти змінив сьогодні?» [5].

Подібні вправи дозволяють здобувачам початкової освіти проаналізувати свій емоційний стан наприкінці навчальних активностей, порівняти його з вихідним станом на початку дня.

Висновки. Отже, розвиток емоційного інтелекту у здобувачів початкової освіти виступає тим фундаментальним чинником, що забезпечує гармонійне становлення особистості дитини. У цей період формуються

компетентності, які впливають на соціалізацію молодших школярів, адже вміння розуміти власні емоції, керувати ними, розпізнавати емоційний стан інших людей визначає рівень стосунків як з однолітками, так і з дорослими. Розвиткові в учнів 1–4 класів стресостійкості, позитивної емоційної стабільності, компетенції конструктивно вирішувати конфліктні ситуації сприяють спеціально підібрані вправи на розвиток емоційного інтелекту, що мають активно імплементуватися в освітній процес сучасної початкової школи.

Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні шляхів розвитку емоційного інтелекту здобувачів початкової освіти на уроках української мови.

Література

1. Буркало Н. І. Психологічні особливості емоційного інтелекту *Психологічний часопис*. 2019. № 7. С. 34–49.
2. Кухар Т. Л. СЕН у початковій школі: можливості інтеграції в освітній процес. *Початкова школа*. 2020. №10. С. 14–17.
3. Матійків І. М. Мистецтво спілкування і керування емоціями. *Засади формування вчителя : виховні аспекти навчальної діяльності*: матеріали семінарів. Львів: Свічадо, 2018. Ч. 2. С. 17–52.
4. Носенко Е. Л. Емоційний інтелект як форма прояву важливої складової особистісного потенціалу – рефлексивної свідомості. *Вісник Дніпропетровського університету. Педагогіка і психологія*. 2012. № 9/1. С. 116–123.
5. Огієнко О. І. Соціально-емоційне навчання як компонент інклюзивного освітнього середовища. *Педагогіка і психологія*. 2021. №1(112). С. 45–52.
6. Програма СЕН «Зерна» / The LEGO Foundation Harvard University, The Ecological Approachers to Social Emotional Learning (EASEL) Laboratory. Запоріжжя : СТАТУС, 2024. 168 с.
7. ЮНІСЕФ Україна. Соціально-емоційне навчання: рекомендації для вчителів. 2022. URL: <https://www.unicef.org/ukraine>. (дата звернення: 23.09.2025).
8. Durlak J.A., Weissberg R.P., Dymnicki A.B., Taylor R.D., Schellinger K.B. The Impact of Enhancing Students' Social and Emotional Learning: A Meta-Analysis of School-Based Universal Interventions. *Child Development*. 2011. Vol. 82. Pp. 405–432. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2010.01564.x> (дата звернення: 25.09.2025).
9. Goleman D. Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ. New York: Bantam Books, 1995. 368 p.
10. Mayer J. D., Caruso D. R., Salovey P. The ability model of emotional intelligence: principles and updates. *Emotion review*. 2016. Vol. 8. №. 4. Pp. 290–300. <https://doi.org/10.1177/1754073916639667> (дата звернення: 25.09.2025).

References

1. Burkalo, N. I. (2019). Psykholohichni osoblyvosti emotsiinoho intelektu [Psychological characteristics of emotional intelligence]. *Psykhologichnyi chasopys – Psychological magazine*, 7, 34–49. [in Ukrainian].
2. Kukhar, T. L. (2020). SEN u pochatkovii shkoli: mozhlyvosti intehratsii v osvittii protses [SEL in elementary school: possibilities of integration into the educational process]. *Pochatkova shkola – Elementary school*, 10, 14–17. [in Ukrainian].

3. Matiikiv, I. M. (2018). Mystetstvo spilkuвання i keruvannya emotsiiamy [The art of communication and managing emotions]. *Zasady formatsii vchytelia : vykhovni aspekty navchalnoi diialnosti: materialy seminariv – Principles of teacher formation: educational aspects of educational activity: seminar materials*. Lviv: Svichado, 2, 17–52. [in Ukrainian].
4. Nosenko, E. L. (2012). Emotsiyni intelekt yak forma proiavu vazhlyvoi skladovoi osobystisnoho potentsialu – refleksyvnoi svidomosti [Emotional intelligence as a form of manifestation of an important component of personal potential – reflective consciousness]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Pedahohika i psykholohiia – Bulletin of Dnipropetrovsk University: Pedagogy and Psychology*, 9/1, 116–123. [in Ukrainian].
5. Ohienko, O. I. (2021). Sotsialno-emotsiine navchannya yak komponent inkluzyvnoho osvithnoho seredovyshcha [Social-emotional learning as a component of an inclusive educational environment]. *Pedahohika i psykholohiia – Pedagogy and Psychology*, 1(112), 45–52. [in Ukrainian].
6. Prohrama SEN «Zerna» [SEL Program «Zerna»]. (2024) / The LEGO Foundation Harvard University, The Ecological Approachers to Social Emotional Learning (EASEL) Laboratory. Zaporizhzhia : STATUS, 168. [in Ukrainian].
7. ІuNISEF Ukraina. Sotsialno-emotsiine navchannya: rekomendatsii dlia vchyteliv [UNICEF Ukraine. Social and emotional learning: recommendations for teachers]. (2022). Retrieved from: <https://www.unicef.org/ukraine> [in Ukrainian].
8. Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., Schellinger, K. B. The Impact of Enhancing Students' Social and Emotional Learning: A Meta-Analysis of School-Based Universal Interventions. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2010.01564.x> [in English].
9. Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*. New York: Bantam Books, 368. [in English].
10. Mayer, J. D., Caruso, D. R., Salovey, P. The ability model of emotional intelligence: principles and updates. <https://doi.org/10.1177/1754073916639667> [in English].

АНОТАЦІЯ

У статті розглядається актуальна проблема розвитку емоційного інтелекту здобувачів початкової освіти в умовах сучасного освітнього середовища. Підкреслюється, що формування емоційної компетентності є важливим складником особистісного розвитку молодших школярів і визначальним чинником їхнього психологічного благополуччя, адаптації до освітнього процесу й ефективної соціалізації. Мета дослідження полягає в аналізі та узагальненні сучасних підходів щодо розвитку емоційного інтелекту учнів 1–4 класів.

Методологічною основою дослідження є поєднання теоретичних і емпіричних методів науково-педагогічних досліджень. Так, на теоретичному рівні здійснено аналіз вітчизняних і зарубіжних наукових джерел із проблеми емоційного інтелекту, що дало змогу систематизувати наукові підходи до його структури, функцій і педагогічних шляхів розвитку в молодшому шкільному віці. На емпіричному рівні виявлено особливості проявів емоційного інтелекту здобувачів початкової освіти та визначено ефективні форми і методи його розвитку у практиці початкової школи.

Особливу увагу приділено використанню технологій емоційно безпечного освітнього середовища, зокрема впровадженню рефлексивних вправ, ігор емоційного спрямування, методів емпатійного слухання і технік на різних етапах навчального дня здобувачів початкової освіти. Підкреслено, що розвиток емоцій-

ного інтелекту сприяє формуванню навичок саморегуляції, усвідомлення власних емоцій, розуміння почуттів інших, розвитку комунікативних здібностей і позитивного ставлення до навчання.

Результати дослідження свідчать, що цілеспрямована робота педагога, орієнтована на розвиток емоційного інтелекту дітей, позитивно впливає на психологічний клімат у класі, підвищує рівень мотивації учнів, знижує рівень конфліктності та сприяє формуванню гармонійної особистості молодшого школяра. Зроблено висновок, що системне впровадження педагогічних стратегій емоційного розвитку є необхідною умовою якісної початкової освіти та запорукою емоційного благополуччя здобувачів освіти.

Ключові слова: емоційний інтелект, освітній процес, благополуччя, здобувач початкової освіти, рефлексія.

Дата надходження статті: 28.10.2025

Дата прийняття статті: 18.11.2025

Опубліковано: 29.12.2025